

Dissertatio inauguralis medica de vomitu gravidarum primis plerumque gestationis mensibus fiente ... / auctor Gottlob. Ambros. Christ. Schelhasius.

Contributors

Schelhass, Gottlob Ambrosius Christoph, 1717-

Publication/Creation

Jenae : Litteris Jo. Frid. Ritteri, [1738]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/nd5xbqmj>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA

DE

VOMITV GRAVIDARVM PR
MIS PLERVMQVE GESTATIONIS
MENSIBVS FIENTE

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

D O M I N O

GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM AN

GARIAE ET WESTPHALIAE COMITE SAYNAE

ET WITTGENSTEINII RELIQA

AVCTORITATE ET CONSENSV GRATIOSISSIMAE FAC. MEDICAE

P R A E S I D E

HERM. FRIDER. TEICHMEYER

HAEREDITARIO IN CAMSDORFF ET WENIGEN-IENA

PHILOS. ET MED. DOCT. ANATOM. CHIRVRG. ET BOTANICES P. P.

SERENISS. SAX. DVCVM VINAR. ET ISENAC. CONSIL. AVL. ET ARCHIAT

ACAD. NAT. CVRIOSOR. IMPERIAL. LEOPOLD. CAROLIN. ET REG

SOC. SCIENT. BORVSS. SODALI

PATRONO ATQVE PRAECEPTORE AETATEM COLENDO

PRO GRADV DOCTORIS

PVBlico EXAMINI SVBMITTIT

A V C T O R

GOTTLOB AMBROS. CHRIST. SCHELHAST

NEOSTADIENS. AD ORLAM OSTERLÄND.

AD DIEM XXIX. MARTII A. O. R. CIO ICCCXXXVIII.

IENAE, LITTERIS IO. FRID. RITTERI.

DESSERTATIO IN ANATOMIA MEDICA

DE

VOLETU GRAVIDARVM PI
MISERVITUTINE GUSTATIONE
MENSTRUIS PERTE

DE

RECTORE MAGISTRO CENTESIMO
ALEXANDRO HENRICO BOHNERO
O. M. D. C.

GVLIELMO HENRICO

DUCE REXORUM IN HAC CIVITATE
CAROLUS HENRICHUS DE GUSTATIONE
ET WITTENBERGENSE RECTOR

AVCTORITATE ET CONSENSU GRAVIDARVM DE HAC MEDICA
P. R. A. T. I. O. N. E

HERMANNUS THOMAS

HABERDITARIO IN CAN-DOLE ET WITTENBERG
PHILOS. ET M. D. DOCT. ANATOMIE CHIRURG. ET M. D. P. R. A. T. I. O. N. E
SENATVS M. D. C. LXXV. ET M. D. C. LXXVI. GUSTATIONE
ACADEMIAE CURATOR HIERONIMUS CAROLUS HENRICHUS

PHILOS. ET M. D. DOCT. ANATOMIE CHIRURG. ET M. D. P. R. A. T. I. O. N. E
TATONIS, MAGISTRI TATONIS, WITTENBERGENSE

REGO GRADU DOCTORIS
EXAMINIS EXAMINIS
REV. O. R. A. T. I. O. N. E
GOTTLOB AMBROS. CHRIST. SCHNEIDER

WITTENBERG AD ORAM OSTIANDI
AD P. R. A. T. I. O. N. E

VIRIS

EXCELLENTISSIMO CONSVLTISSIMO
AMPLISSIMOQVE

IOHANNI ERNESTO
SCHELHASIO

IVRIS VTRIVSQUE LICENTIATO

SERENISSIMI DVCIS WEISSENFELSENSIS A CONSILIIS
ET CONSVLI QVERFVRTENSI DE RE PVBLICA
OPTIME MERITO

NEC NON

PRAENOBILISSIMO CONSVLTISSIMO
AMPLISSIMOQVE

PAVLO ERNESTO LVDO-
VICO SCHELHASIO

CONSVLI ISENACENSI DE RE PVBLICA OPTIME
MERITO CAVSARVM QVAE IN AVLA GERVN-
TVR PATRONO CELEBERRIMO

PATRVIS ET PATRONIS SVIS
OMNI HONORIS CVLTV PROSEQVENDIS

HAS PAGINAS

EA QVA DECET AC PAR EST OBSERVANTIA

OFFERT

A V C T O R.

VIRIS

EXCELLENTISSIMO CONSERVATISSIMO
AMPLISSIMOQUE

IOHANNI ERNESTO
SCHELLHASIO

STATIUM IN PATATO

ET CONSERVATIUM DE RE EVANGELICA
QUTIME MEDITO

SEC NON

PRAEVOSITISSIMO CONSERVATISSIMO
AMPLISSIMOQUE

PAULO ERNESTO LUDOVICO
SCHELLHASIO

CONSERVATIUM DE RE EVANGELICA
MEDITO CONSERVATIUM DE RE EVANGELICA
PRAEVOSITISSIMO CONSERVATISSIMO

PATRIS ET PATRONIS
OMNIUM IN CHRISTO

IN CHRISTO

IN CHRISTO

IN CHRISTO

IN CHRISTO

§. I.

ORGANICVM corpus, quatenus cum anima rationali coniunctum est, constituit hominem. Concipitur E. quidquid de corpore dici potest vel ex vi entium, vel ex natura extensionis & inde pendentibus proprietatibus. Ultimæ hæ variant in diuersis organis: sequuntur igitur ex corpore organico pro sui vel suarum partium diuersa vi ac extensione effectus diuersi, dicti actiones. Partium animati corporis facultas naturalis actiones has suas decenti ratione producendi, sanitatis; sanitati oppositum, morbi nomine insignitur.

§. II.

Vis & extensio sunt quanta; E. & corpus nostrum; (§.1.) hoc igitur tam augeri, quam minui poterit. Augmentum corporis, vim & extensionem auctam; imminutio eiusdem, vtramque imminutam esse inuoluit. Augmentum & imminutio, cum non eodem tempore fieri possint, diuersis fient: temporum vero spatia, quæ corpus animatum viuendo percurrit, ætates audiunt. Variare inde cum ætatibus actiones hominum debent, ita, vt hac ætate has, alia alias præstare corpus possit. Suffragatur experientia: ex insigni exemplorum congerie notissimum hoc patet, infantem generandi & concipiendi potentia carere.

§. III.

Proficiscitur hinc (§. 2.) varia in variis aetatibus viuentium denominatio. Vtriusque sexus homines, dum aetatem istam ingressi sunt, quæ ad generationis negotium apta plerumque inuenitur, adulti vocantur. Solet haec aetas cum fine incrementi corporis in longitudinem ordinarie coniuncta esse.

§. IV.

Singulis ordinarie mensibus per pudenda muliebria factum massae sanguineae profluuium, aliquot dies durans, mensium nomine notare consuevit.

§. V.

Sano corporis statu praesente, menses tam in fluendi, quam cessandi termino statis legibus adstrictos reperimur, & quidem duplici modo, quoad ortum nempe & finem, tam generalem, quam specialem. Generatim oriri solent XIV. anno regulariter; finiri XLVIII. Speciatim trium dierum spatio fluxus, viginti octo interstitium absoluitur in plurimis, fluxu hinc ad interstitium in ratione fere subnoncupla existente. Quantitas excretæ massae sanguineae, secundum Celeb. FREUNDII *examen*, ad 3xx. regulariter ascendere solet. (vid. eius *Emmenolog. cap. I. p. 1.*) Secessio a dictis legibus ex subiectorum singulari constitutione explicanda est.

§. VI.

In longitudinem durante corporis nostri incremento, ingestorum summa maior est summa egestorum. Cum vero istud in adultis sexus sequioris cesset, (§. 3.) & ingestorum quantitas in illis sit eadem adhuc, ad incrementum vero in latitudinem longe minori, ac ad prius memoratum, copia assumptorum opus sit; fluidorum omnium in adultis his quantitas maior euadit: E. & massae sanguineae. Haec eo plus augetur, quo vel copiosiora assumpta sunt, vel aptiora ad bonum chylum sanguinemque producendum.

§. VII.

§. VII.

Huius massae sanguineae (§. 6.) cum iusto (§. 5.) plus tardatur euacuatio, ista, morbos varios inducendo, auxilia- trices manus exposcit. Harum ope excretionem promota, ad pristinam sanitatem redeunt aegrae, manifesto indicio, quod haec massa sanguinea abundantia sua sanitatem lae- deret, ad vitae conseruationem non pertineret, superflua funderetur, mensium nomine. His rite fusis, iustam massae sanguineae proportionem praesentem indicat hos secutu- ra sanitas.

§. VIII.

Procul abest, quin ex dictis (§. 6. 7.) elici poterit, suf- fulcire nos propositam inter alios sententiam ab HELMON- TIO, qui, sanguinem mensium veneni indolem assumere credit. (vid. eius *Oper. sub tit. tributum lunare* p. m. 689.) Illustris vero WEDELIVS (in *physiolog. med. sect. III. cap. 29. p. 210.*) & Cel. BOHNIVS (in *circ. anatom. physiolog. progymn. 16. p. 258.*) huius asserti solum euerterunt, vt & alii haud pauci. Lectione superius citati loci HELMONTII adparet, illum ex superfluiditate suam elicisse sententiam; patet vero, quod a quantitate vitiata rei, ad qualitatem eius actu ta- lem concludere non liceat: idem igitur nec valebit de massa sanguinea. E. menses sunt quantitas boni sangui- nis. (§. 6. 7.)

§. IX.

Sunt certi cancelli, quibus vasorum nostri corporis ca- pacitas inclusa est, ita, vt modo his stantibus, vitae, sanita- tisque conseruatio immota stare possit. Hos si transgre- ditur massae sanguineae & inde pendentium humorum nostrorum quantitas, status prodit, plethorae nomi- ne donatus.

§. X.

Massa sanguinea est humor nostri corporis: E. & in vasis eiusdem. Cum sanguis, qui sub mensium titulo abit, in corpore existens superfluus sit, (§. 7.) & quantitate sua, addita

addita quantitati reliqui sanguinis, capacitas vasorum naturali maior euadat, iste, in corpore haerens, inducet plethoram; (§. 9.) ex quo adultae ante mensium fluxum in relatione ad pristinum statum plethoricae existimantur.

§. XI.

Nuncupatur, quidquid in matris gremio humanam formam refert, foetus. Inter viscera vnum est sexui sequiori proprium, pyriforme, intus sensibilibiter cauum, in regione pubis intra vesicam vrinariam & intestinum rectum situm, vterus dictum. Commoratur in hoc per aliquot menses foetus, ea connexionione, vt vteri internae cauitati adhaereat, vel immediate, per corpus membranosum ac vasculosum, latitudine crassitiem suam exsuperans, placenta vocatum; vel mediate, in foetus vmbilicum corpore terehti hiante, vna vena & duabus arteriis gaudente, quod, a similitudine funiculi, funiculus vmbilicalis audit.

§. XII.

Desudarunt in ipso mensium fonte inueniendo tam recentiorum, quam veterum, permulti. Inter illos sequentia nunc Celeb. MORGAGN. debemus. Dissecta virgine, quae menstruo sanguine profluente interierat, itemque vna & altera muliere, quibus is fluxus, vel paulo ante obitum aut fuisse, aut certe instituisse videbatur, haec obseruauit. *Neque in vagina, neque in ceruice quicquam erat, quod cruorem ex earum parietibus prodiisse significaret. Contra autem vniuersi vteri, in ea, cui sanguinem defluxisse constabat, in reliquarum vero altera omne fundum, eius suprema parte excepta; in altera autem & totum fundum & proxima ceruicis pars, sanguineis undique maculis distinguebantur, ex quibus maculis mediocri expressione guttas cruentas elicere nihil prorsus negotii erat. Id cum in ceruice aut in vagina pari expressionis vi tentaretur, nihil omnino proficiebatur &c. (vid. eius aduersar. anatom. tom. I. p. 46.) & plura tom. IV. p. 48.) Est igitur mensium scaturigo vterus. E. vagina vero vteri venientium*

nientium exempla suppeditat. (Cel. BOHN. in *circ. anatom. physiolog. progymn. XVI.* p. 244.) E. & vagina quoque mensium fons est. Dissentientes tandem omnes ad aliqualem consensum vergere videntur, restrictis ad diuersos status sententiis, inter quos, ille plerumque, hic rarius, obueniet.

§. XIII.

Prostant exempla hominum ex ciborum & potus defectu iusto diutius perpeſſo mortuorum; per eosdem igitur corpus nostrum conseruatur. Dicemus id, quod ad nostri corporis conseruationem aptum assumimus, alimentum, & quidquid ex hoc ad tempus in nobis permanens, partem nostri corporis constituit, nutrimentum.

§. XIV.

Matrona post fluxum triduanum vteri, abortum patitur, quoad omnes partes perfectum, exsiccum tamen & aridum, hepar albicans & exsiccum, cor pallidum, vasa vmbilicalia sicca. Confer. THEOPH. BONNETI *Sepulchret. tom. III. lib. 3. sect. 38. obseru. 1. n. 5.*

§. XV.

Humidum dum deficit sufficiens, siccitas exinde resultat. Concludimus igitur iure omni a foetu exsicco & arido ad eandem causam. Cordis pariter ac hepatis color naturalis rubicundus est; (per exper.) inter nostri corporis fluida nullum, si, massam sanguineam exceperis, rubicundum inuenies; hinc horum viscerum color ab hac pendebit. En vero hic (§. 14.) hepar albicans, cor pallidum! nos conuincunt, humidum istud deficiens massam sanguineam fuisse. Hanc, cum foetus ex matre adipiscatur, & cum eiusdem adfluxus illi denegatus sit, moriatur, sequitur, vt sui conseruatio ex matris massa sanguinea redundet: Ergo & sui alimentum & nutrimentum (§. 13.)

§. XVI.

Vterus angusto gaudet orificio; hoc clauso, clausa porta est mensibus fluentibus alias concessa. Illud, quoniam
B tempo-

tempore grauiditatis euenit, hoc tunc eueniet quoque regulariter.

§. XVII.

Vteri interna pars in cauum finitur: (§. 11.) nihilo istud occupante in statu naturali, orificia vasorum mensium libera erunt: ergo, dum nullum resistens externum adest, egressus sanguinis ex illis haud impeditur. Contraria fient per contraria: itaque per foetum in vtero haerentem orificia dicta (§. 12.) obstruuntur ex parte.

§. XVIII.

Foetus ex sanguine materno conseruatur: (§. 15.) sanguis hic cum per placentam in foetum deferatur, haec vero internae vteri cauitati adnata sit; (§. 11.) placenta & vteri vasa erunt canales communicantes, excipientes alter alterum. Sunt haec vasa eadem, quae menses dimittunt, (§. 12.) igitur fluxus eorum per vterum futurus, a placenta, & cum illa connexis, determinabitur.

§. XIX.

Est itaque placenta, (§. 18.) foetus, (§. 17.) ipsum vteri orificium clausum, (§. 16.) singulare id, quod grauidis proprium. Ad motum fluidi vero ex canali liberum requiritur:

- 1.) Aptitudo ipsius fluidi respondens cauo in quo mouendum erit.
- 2.) Resistentia in loco egressus nulla.

Deficiente vltima conditione in grauiditatis statu, mensium fluor inibi impiedietur, vno verbo, retinetur.

§. XX.

Dum conspiciamus integras foetuum secundum grauiditatis menses collectiones, horum magnitudinem diuersam obseruamus, maiorem in maiori, minorem in minori eorundem aetate. Foetus igitur magnitudo vt temporis ratio se habet, §. 2.) a conceptione ducto calculo; hinc minor erit primis post conceptionem mensibus, maior sequentibus.

§. XXI.

§. XXI.

Vbi magnitudo de nouo augetur, ibi magni quid accedit; pro istius conditione huius vel maior vel minor quantitas requiritur. Foetus vero minor magnitudine primis mensibus est. (§. 20.) Quare etiam additi eidem minor quantitas erit. Sunt quidam recentiorum, qui ex pondere maiore vel minore foetus, ad eius aetatem concludere student.

§. XXII.

Additum istud est pars corporis foetus, haec vero fit per nutrimentum, (§. 13.) hinc primorum mensium foetui paucio nutrimento opus erit. (§. 21.) Nutrimentum ex alimento, hoc, in foetu, ex sanguine materno resultat. (§. 15.) Ergo pauci alimenti sanguinis hic foetus eget. Detrahatur hoc pacto a tota massa sanguinea modo aliqua pars; reliqua retinetur. Et haec est determinatio superius (§. 18.) enarrata.

§. XXIII.

Breui tempore post periodicam suam purgationem concipiunt plerumque foeminae, tempore vbi iusta massae sanguineae proportio. (§. 7.) Menses dum tunc temporis non fluant (§. 5.) nihil aduersi inde sentient grauidae. Redéunte, elapsis aliquot hebdomatibus, floris termino, huius excretionis loca clausa sunt; (§. 16. 17. 18.) itaque hic sanguis menstruus reliquae massae sanguineae admixtus permanebit; (§. 22.) haec inde tantum aucta erit, quantum erat remanentis; quod, cum multum sit, (§. 21.) conficiet plethoram: (§. 9.) Ergo his mensibus grauidae erunt plethoricae, (§. 10.) gradu vel magis, vel minus tales, quo vel copiosiores, vel parciore alias iis excernendi menses fluebant, vel hi plus minusue grauiditatis tempore augebantur per circumstantias singulares.

§. XXIV.

Discindatur muscoli pars animalis mortui; facta unitatis solutine labia a se discedent, orto hiatu, notabiliter

maiori illo, quem discindendo fecimus: ergo fibrae dissectae se constringunt, idque ex elasticitate, id est, vi, quae, ablata resistentia, sponte in pristinum statum sese restituere valet.

§. XXV.

Dum in viuis est corpus animatum, si irritatur fibra eiusdem quaecunque, fiat id per actionem vel cum, vel sine motu; constringet se irritata fibra praeter vim dictam (§. 24.) ex alia vi, quam, quia durante vita modo durat, vitalem dicimus.

§. XXVI.

Sub toni voce intelligimus vim constrictoriam compositam ex vi vitali (§. 25.) & elasticitate fibrarum. (§. 24.) Vtramque vim cum fibrae viuae habeant; (§. 25.) concludendum est, quod & tonus iis competat.

§. XXVII.

Confecta plethora (§. 23.) distendendo ager in vasa fluidorum corporis, siquidem maius corpus spatium maius occupat. Tale quid hic est massa sanguinea; (§. 23.) vasa omnia hoc pacto gradu maiori extensa irritantur, irritata sese contrahunt, (§. 25. 26.) constricta fluidum contentum premunt, quod, more omnium fluidorum pressorum quaque versus, magis tamen eo, ubi minor resistentia est, premit. Vnde etiam regurgitationem massae sanguineae in gravidis primis mensibus versus ventriculum concipere facile est.

§. XXVIII.

Humorum nostri corporis vitiata in se proportio, cachymia vocata est.

§. XXIX.

Sanguinis circulus est iste motus sanguinis progressivus, ubi ex vno ventriculo cordis per arterias exiens massa sanguinea in eundem per venas & auriculas redit. A tono cordis & dictorum vasorum hunc prognerari loquitur physiologia.

§. XXX.

§. XXX.

Cum tonus constringat vasa nostra, (§. 26.) plethora vero expandat eadem; (§. 9.) adparet, quod ab hac isti resistatur. Resistentia est vera actio; actio actionem determinat: ergo plethora massae sanguineae circulum determinat, ita nimirum, vt, quo illa maior, eo hic tardior fiat. (§. 29.)

§. XXXI.

Nihilo fecius hic circulus (§. 29.) resolvendo massam sanguineam, ad partium eiusdem ritam proportionem multum confert. (per Physiolog.) Imminuto ex parte hoc motu, non potest non fieri, quin resolutio iusto minor evadat, partes maneat irresolutae ac tenaces, pressae ac ingressae in minores canaliculos eosdem obstruant, remaneant hoc pacto, quae excernenda erant, quippe quo etiam mutatur massae sanguineae proportio, iusta antea (§. 7.) in iniustam. E. plethora inducit cacochymiam. (§. 28.)

§. XXXII.

Sistimus nobis sub spasmi voce involuntariam, inordinatam ac p. n. quamcumque fibrarum viuarum contractionem.

§. XXXIII.

Constat irritatio in tensione quadam; fibra vero rigida difficilius tenditur flexiliori: E. etiam difficilius irritatur. Contrarium in contrariis fiet: quam ob rem omnis fibra facile irritata, facile constringitur. (§. 25.) Atqui sequior sexus est admodum tener, mollis, valdeque sensilis: E. ad spasmos quoque proclivis. (§. 32.)

§. XXXIV.

Vbi plethora, ibi quantitas fluidorum maior, quam capacitas vasorum naturalis est. Vasa rotunda sunt; E. ibi remotio maior parietum ab axi: E. irritatio maior. E. constrictio maior, quae, quoniam causam agnoscit plethoram,

rem voluntati nostrae haud respondentem, inuoluntaria est. E. plethora facit spasmos, (§. 32.) maxime in sexu sequiori.

§. XXXV.

Per os facta praeter naturalis ac violenta euacuatio partium in ventriculo, eique vicinis contentarum, illud est, quod vomitum dicimus.

§. XXXVI.

Concipiantur parietes ventriculi repleti ad se propius accedentes, contentum in eius cavitate, dum amplius comprimi nequit, egrediendo cesset necesse est. Accedere est agere: actio sine vi non concipitur; per vim quandam itaque accessum fieri patet. Vis haec, vel ab extra, vel ab intra haerebit; illa pressionis, haec constrictionis nomen induit. E. vomitus vt euacuatio pro causa agnoscit vel pressionem, vel constrictionem, siue altera alteram excipiente, solam constrictionem.

§. XXXVII.

Constrictio fibrarum inuoluntariarum per interualla ordinis expertia fiens, spasmodica est. (§. 32.) Vomitu extra quendam ordinem & voluntatis rationem veniente, causa eius eadem ratione aget; paucis: per constrictionem spasmodicam emergit vomitus. (§. 36.)

§. XXXVIII.

Habet ventriculus duo orificia dextrum & sinistrum, quorum hoc, immediate oesophago connexum, cardia audit; illud, intestinis, proxime autem duodeno adnatum, pylorus salutatur. Quodsi itaque in ventriculo contentum egreditur, haud alia ratione, quam per haec foramina in has partes fieri id potest.

§. XXXIX.

Ab extra tegitur ventriculus abdominis musculis; ipse insuper musculos sibi proprios habet. Extant inde duae tantum circa ventriculum vires: vis musculorum vel ventriculi,

triculi, vel abdominis: harum vel singula agit seorsim, vel vtraque simul; earum actio in constrictione constat: E. vtraque ventriculum coarctat.

§. XL.

Cardiam (§. 38.) circumdant & claudunt muscoli, qui ligamentum Heluetii constituunt; huius strictura vomitum impossibilem reddit, apertura itaque possibilem. Per vomitum vero, quae eiiciuntur graua sunt, tendunt ideo versus centrum terrae, i. e. inferius. E. in vomitu tam pylorus claudendus, quam inferiores potissimum ventriculi muscoli constringendi erant. (§. 39.)

§. XLI.

Dicta graua (§. 40.) dum eiiciuntur, ascendendo contra propriam ponderis agendique rationem agere debent. Vis itaque pellens eo fortior sit necesse est, quo excretionis huius motus, motibus excretionum naturae contrarius magis est. E. etiam constrictio dicta. (§. 37.) A posteriori assertum hoc confirmatur per agitationem, motum, labores vehementes, quos in vomentibus cernere licet.

§. XLII.

Pyloro clauso, cardia aperta & musculis vel abdominis, vel ventriculi, potissimum inferioribus vehementer se constringentibus, non poterit non fieri vomitus. (§. 38.- 41.) Pylorum, praeter valuulam suam claudunt, cardiam aperiunt, tam abdomen, quam ventriculum constringunt muscoli. E. vomitus fit per actionem musculorum.

§. XLIII.

Musculi, maxime licet irritati, denegato iis spirituum influxu, non agunt, experientia compertum est, si ligatur eorum nervus: atque hinc a spirituum influxu illorum actio pendeat. At per musculorum actionem fit vomitus (§. 42.) E. vomitus non fieri potest, nisi adsit quantitas spirituum ad eundem sufficiens; & cum in vomitu
actio

actio musculorum sit irregularis, (§. 37. 42.) talis, ipse spirituum influxus, sive motus eorundem erit.

§. XLIV.

Concludendo ex dictis elicimus, omne id vomitum facere, quicquid ventriculum & abdominis musculos in vehementis cuiusdam contractionis statum, (§. 39. - 49.) vel spiritus in irregularem motum (§. 43.) ponere valet.

§. XLV.

Adsit humorum nostri corporis tanta quantitas, quae capacitatem vasorum in toto corpore naturalem exsuperet; vasa haec, si nihilo secius dictam quantitatem adhuc includunt, cum sint flexilia, extenduntur.

§. XLVI.

Vasa maiora ex fibris composita sunt, minora sunt ipsae fibrae: inde & maiora & minora vasa tono gaudebunt. (§. 26.) E. vt talia, irritatione per extensionem (§. 45.) facta, sese contrahunt. (§. 25.)

§. XLVII.

Extensio dicta (§. 45.) cum totum occupet corpus; contractio haec (§. 46.) in toto corpore fiet: E. etiam in parte eiusdem, ventriculi nimirum & abdominis musculis.

§. XLVIII.

Posito, esset prae aliis humorum congestio versus ventriculum, huius vasa prae aliis extenderentur, se que contraherent vehementius.

§. XLIX.

Vniuersalis causa cum contractionem hanc effecerit, (§. 45. 47.) non poterit non ipsa contractio satis valida ac vehemens esse.

§. L.

Adeoque humorum nostri corporis quantitas vasorum capacitate maior; in vomitui dicatis musculis (§. 39.) producendo contractionem (§. 47.) vehementem, producere vomitum valet. (§. 44.) Maxime tamen si cum re-
regurgi-

gurgitatione humorum versus ventriculum comitata sit.
(§. 48.)

§. LI.

Humorem vt plurimum albicantem, spissum, minus fluxilem, dicimus pituitam.

§. LII.

Vomitui materia per illum eiecta peculiare saepius nomen conciliat; sic, si ista sit massa sanguinea sincera, cruentus; si autem pituita, pituitosus nuncupatur vomitus.

§. LIII.

In eo casu, vbi debilitata sunt in ventriculum hiantia vasa gastrica, & vomitus ex constrictione hac (§. 48. 49.) fiat; massa sanguinea cedere cogitur in ventriculum, (§. 27.) quae postea parit vomitum cruentum. (§. 52.)

§. LIV.

Saepissime id accidit, vt quis per vomitum spontaneum id egerat, quod iam ante aliquot dies ingesserat. Alii sponte vomitum pituitosum, (§. 52.) &c. patiuntur. Probatur ex his, saburram vel cruditates ventriculo inhaerentes, vomitum excitandi facultate gaudere. Cruditates tales cum cacochymia inferre possit, sequitur, vt cacochymia etiam inferre possit vomitum.

§. LV.

Si cum plethora (§. 9.) aliqualis cacochymia (§. 28.) connexa est; status iste dicitur plethora spuria. Quod si vero cacochymia exulet, & dicti humores solum boni abundant, exquisita, siue vera plethora audit.

§. LVI.

Spasmos vomitus producere posse per se patet, siquidem horum causa est constrictio spasmodica. (§. 37.) Insuper, vt irregulares motus, spasmi, motum eundem in spiritibus excitant. (§. 44.)

§. LVII.

Vtut vero in genere ex dictis causis (§. 45. 48. 54. 56.) vomitus oriri possunt; in specie etiam pituitosi vomitus &
C alii,

alii, e quorum numero cruenti superius mentionem fecimus, (§. 53.) quatenus vomitus sunt, his suum ortum debebunt.

§. LVIII.

Ipse igitur vomitus cum oriri possit a spasmis, (§. 56.) cacochymia, (§. 54.) repletionem vasorum nimia, (§. 50.) & regurgitatione humorum; (§. 48.) atque plethora producere possit repletionem vasorum nimiam & regurgitationem humorum dictam, (§. 27.) cacochymiam, (§. 31.) spasmos, (§. 34.) sequitur, vt plethora etiam vomitum generare possit.

§. LIX.

Multiplici experientia constat,

- 1.) Gravida saepe foeminas primis gestationis in vtero mensibus vomitus pati.
- 2.) Hos vomitus grandescente foetu in quibusdam post quartum mensem plerumque cessare. (conf. Illustr. HOFFMANN. *Medicin. Rational. tom. IV. part. III. P. 493. §. 20.*)

§. LX.

Cum vomitus hi (§. 59.) se exerant in talibus subiectis, vbi plethora actu adest, (§. 23.) haec vero progenerare possit vomitum; (§. 58.) illorum ortus possibilis ex hac concipi poterit.

§. LXI.

Quodsi vero probari possit vomitus hos (§. 58.) variare, prout variat ipsa plethora in gravidis dictis; (§. 59.) patebit tunc istos ab hac actu pendere.

§. LXII.

Ipse foetus cum in suum usum conuertat sanguinem, huiusque, pro sua magnitudine maiori, vel minori, plus vel minus; sequitur, vt, si foetus maiorem copiam sanguinis recipere opus habeat, minor plethora euadat. Atqui foetus primis mensibus parum sanguinis in usum suum impendere potest, siquidem ob exiguitatem suam, paucos eget. (§. 22.)

(§. 22.) Grandescenti vero foetui maiore sanguinis copia opus est: huius itaque plus ex materna massa sanguinea detrahitur tunc, quam ante, vnde haec quantitate minor euadit ac eo tempore, quo minor foetus erat; hinc etiam plethora.

§. LXIII.

Decrescit grandescente foetu plethora; (§. 62.) vomitus cessat eodem grandescente foetu: (§. 59. n. 2.) E. vomitus cessat, si plethora decrescit. Crescit plethora primis gestationis mensibus, (§. 23.) eodem tempore vomitus insurgunt; (§. 59. n. 1.) E. increcente plethora, insurgit vomitus. Colligantur haec & sequetur: E. vomitus in grauidis primis gestationis mensibus plerique fientes, oriuntur actu ex plethora. (§. 61.)

§. LXIV.

Quemadmodum vero quantitati cuidam, humorum scilicet, malum hoc (§. 63.) potissimum ortum suum debet; ita, dum eiusdem curationem intendimus, praeprimis ad istam imminuendam maxime erit respiciendum.

§. LXV.

Humor ille peccans est massa sanguinea & quicumque inde resultat; (§. 64.) massa vero sanguinea est composita ex duabus partibus, rubicunda nempe & sero: vtraque igitur imminuenda est. Hoc cum melius fieri non possit, quam per V. S., hanc instituere omnino cogimur.

§. LXVI.

Sequimur hac ratione naturae ductum nobiscum omnino consentientem, siquidem in experientiis cautus ille HIPPOCRATES iam obseruauit, mulieri sanguinem euimenti menstruis prorumpentibus solutionem fieri. (vid. *lib. V. aphorism. 32.*) Idem a se in praxi non semel obseruatum testatur & plura aliorum eiusdem generis exempla in medium profert Cel. MOEBIVS (in *Fundam. medico-physiolog. cap. X. p. m. 156. & 157.*) Licebit itaque hunc naturalis excretionis modum, vtpote salutarem, per artem imitari.

§. LXVII.

Contradicent his, scio, illi, qui venae sectionem in grauidis primis mensibus instituere, vel plane interdictum, vel admodum periculosum putant. Nolo refutando eosdem, in spatiosissimum campum hunc excurrere, cum iam rei huic fategit FRID. HOFFMANN. (in *oper. de method. medend. iuxta seriem Wallaeian. lib. I. cap. 13. p. 222. seqq.*) & monstrauit non licitam solum, sed necessariam eandem ibidem saepissime esse.

§. LXVIII.

Celebretur itaque V. S. ob dictas causas, (§. 64. 65.) prouide tamen, modica; tutius hinc parcior & reiterata, quam simul & semel facta copiosa. Locus eligatur quicumque aptissimus huic negotio erit, receptum tamen morem dum sequi libet, brachia eligi poterunt; nec in talo venam secare interdictum est. Semper tamen praesentium circumstantiarum habeatur ratio, quas grauidae morbus, vires, complexio & habitus corporis suppeditabunt.

§. LXIX.

Ipse vomitus intercipitur per *ligaturas artuum*, caute & non iusto arctius institutas, *frictiones* pariter *artuum lentas*, potum *aquae temperatae purioris*, quem prae reliquis Illustr. HOFFMANN. commendans confitetur, plus potu hoc sopiendo, quam aliis remediis praestitisse. Cui displicet merae huius aquae potus, eidem addito parum *syrupi berberum*, *granatorum*, *cerasor. acid.* cum *flor. tunicae* &c. gratum & colorem & saporem conciliare poterit.

§. LXX.

Ab aliis in vomitu arcendo singularis virtus adscribitur externis, regioni epigastricae impositis, qualia sunt:

- 1.) Emplastra, vt de *crust. pan.*, *oxycroc.*, de *bacc. laur.*, *Stomach.*, de *Tacamahac.*, malaxata cum *oleo nuc. mosch. express.*, *mastichin. coct.*, vel destillato quodam, vt *chamomi.* ad gutt. j. vel alteram addito.

2.) Ca.

- 2.) Cataplasmata, parata ex *sufficiente quantitate acet. rosac., rutac., vel simpl., mixti cum ferment. pan., pulu. menth., mastich., lign. aloes*, aromatico quocunque & quibusdam dictorum oleorum guttulis.
- 3.) Vnguenta, ex *oleis destillat. aromat., cum balsam. Peruviano & aliis mixtis.*
- 4.) Epithemata, ex *aquis destillatis cephalicis & spirituos. ut Regin. Hungar., aqu. carbunc. aurea, cord. H. S., cinnamom. & meliss. cum vino, balsam. embryon., sale volatil. oleos. Sylu., spirit. vini camphorat., aliisque volatilibus blandis conflata.*
- 5.) Sacculi confecti ex *speciebus resolventibus, stomachicis, cephalicis, cum vino generoso humectati.*

§. LXXI.

Cum ad excretionem fluidi aptitudo eiusdem requiratur, (§. 19. n. 1.) sequitur, ut quicquid massam sanguineam aptiorem ad excretionem naturales reddat, destruat plethorae fulcrum. Efficiunt id, quae sanguinem resoluunt, eumque tenuem reddunt: resoluunt illum *salia med., nitr., tartar. vitriol., arc. dupl., nitr. antimoniat., perlat. &c.* Tenuem eundem reddunt porus, cum salium usu coniuncti diluentes, sufficienter assumti.

§. LXXII.

Cacochymiam (§. 31.) emendant laxantia blanda, quorum basin *passul., mann., rhabarb., fol. senn., sal sedlizens., anglican.,* constituunt: prosunt etiam clysteres lenes. His, posteaquam eiectae sunt cruditates, *pulveres conducunt stomachales, ex parte cum absorbentibus mixti.*

§. LXXIII.

Vasa roborant *analeptica quam tonica.* Illis annumero *aqu. cinnamom. cydoniat.,* ad cochleare vnum ante prastum: his *ess. tonico-nervin. Stahl., carminat. Wed.,* refracta tamen dosi. In adstringentibus propinandis, hic cautissime mercandum est.

§. LXXIV.

Spasmi (§. 34.) resistunt, partim antispasmodica dicta, vt *pulu. antispasmod. Sthal.* commixtus absorbentibus &c. partim, quae spirituum motum ferocem domant, anodyna dicta &c.

§. LXXV.

Vel solam tamen venae sectionem hanc cum diaeta congrua sufficere ad hunc morbum propellendum, experientissimi quoque viri consentiunt, aliis etiam omnibus medicamentis nihil valentibus: siquidem plurimis indicationibus hac ratione simul satisfit.

§. LXXVI.

Res nonnaturales audiunt omnes illae, quibus homo quidem carere haud potest in statu naturali, quae tamen tam morbosum, quam sanum eiusdem statum producere possunt.

§. LXXVII.

Non sufficiet solum plethoram actu praesentem imminuisse, sed & futurae eiusdem vel in se, vel effectibus in incremento obicem ponere necesse est. Optime id obtinetur per rerum non-naturalium usum congruum & conuenientem, siquidem hae morbum & sanitatem iuuant. (§. 76.)

§. LXXVIII.

Cum corpus nostrum, quamdiu viuit, calidum sit, effectibus plethorae caloris effectus semper erunt admixti. Scimus massam sanguineam esse corpus elasticum, crescit elater per calorem; E. per aerem nimis calidum massa sanguinea magis elastica fit. Virtute hac maiore pollens, expandit vasa flexilia. E. plethorae actio in se minor per aerem dictum maior reddi poterit. Hanc vero, quicquid producit, id fugiendum; E. & aer nimis calidus.

§. LXXIX.

Frigore condensantur fluida calida: massa sanguinea est calida: E. per aerem frigidum nimis, nimis condensatur.

tur. Densior massa sanguinea ab eadem eiusdem circuli vi tantum resolui nequit, quam minus densa. Valet hic itaque eadem ratio ac si circulus massae sanguineae ex parte impeditus esset, (§. 31.) siue quod aer iusto frigidior progengeret cacochymiam. Insuper frigidus aer transpirationem insensibilem intercipit & fluida per istam euacuanda reprimat ad interiora: adiuuat hinc tam plethoram frigus, quam cacochymiam, imo, ultima iamdum praesente, effluxum nociuarum partium impedit: plethora vero & cacochymia auferenda; E. & aer has producat. Nihil itaque remanet nisi moderati quoad frigus & ignem aeris vsus.

§. LXXX.

Maxime vero circa assumenda genium suum coerceant grauidae dictae, quippe in quorum vsu & abusu mali nostri causam plurimum positam esse diximus, adeo, vt Cel. IOH. IVNCKER. idem ad diaetae vitium referendum putet. (Conf. eius *conspect. medic. p. 977.*) Grauidae igitur reiiciant cibum concoctu difficilem, siquidem cruditates infert; nec non acrem, salsum, aromatibus largiter conditum, qui exaestuando sanguinem ad eius expansionem ansam praebet. Cibus *ευωωτος* concedi poterit, cauendo tamen ne huius nimiam quantitatem ingerant, quippe qui, vt chyli, ita & sanguinis multum progenerat. E. etiam plethoram. (§. 6. 10.) Praestat hoc loco victu tenui uti, reiecto pleno & lauto.

§. LXXXI.

Diluunt sanguinem, eum attenuant & ad excretionem inde resultantes aptum reddunt potus tenuiores, minus spirituosi & nutrientes, qui vel in continuum harum grauidarum vsu cedere, vel potui earumdem ordinario interponi saltem possunt. Expleant horum numerum *aqu. simpl.*, bonae tamen notae, gypso carens, *aqu. ptisan.* &c. quas Illustr. HOFFMANN. (in *Medicin. Rational. tom. IV. cap. 9. p. 643.*) magna laude persequitur, spirituosam vero *cerevisiam* disuadet. (conf. *loc. cit. p. 653.*)

§. LXXXII.

§. LXXXII.

Detrahunt multum humoris motus. Ast auctus motus plethoricis infestus est; igitur lentus instituatur, per breue modo tempus continuatus, reiteratus tamen. Illud, ne ad actionem sanguinis in vasa maiorem ansa ei detur; hoc, vt per transpirationem auctam massae sanguineae, humorum reliquorum quantitas minuatur. Dicta haec supeditabunt id, quod circa quietem obseruandum.

§. LXXXIII.

Eandem ob causam (§. 82.) in somni & vigiliarum vsu media via incedere hic consultum est; huic tamen prior concedatur locus.

§. LXXXIV.

Vt in duo genera animi pathemata dispertiuntur, tristitia & laeta; ita duos effectus praestant, ea ratione, vt haec massae sanguineae circulum auctum, ista imminutum reddant: cum plethora eum etiam imminuat; (§. 30.) hic sedulo tristitia pathemata fugienda erunt. Laetioribus indulgeri quidem poterit, cum moderatione tamen, optime factum erit, si quo ad animum quieta grauida viuat.

§. LXXXV.

De noxa, quae excipit retenta, supra meminimus ex parte. (§. 79.) Vno verbo, excreta & retenta sint quantitati assumtorum & plethorae conditionibus proportionata.

§. LXXXVI.

Vtut vero experientia conditiones indicat, sub quibus militant aegrotae; ita hae conditiones, prout varia indicant, hoc vel illud fieri, vel omitti exposcent.

S. D. G.

